

Fylkesmannen i
Telemark

Saksbehandler, innvalgstelefon og e-post
Øystein Vatnar, 35 58 62 96
yva@fmte.no

Vår dato
04.01.2010
Deres dato
11.09.2009

Vår referanse
2009/4584
Deres referanse
200801973-/EIE

Landbruks- og Matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Høringsuttalelse - forslag til vernehjemmel i jordloven

Vi viser til høringsbrev datert 11.09.2009. Vi viser også til høringsuttalelse fra fylkeslandbruksstyret (FLS) i Telemark, sak 25/2009, som er oversendt LMD umiddelbart etter møtet den 16. desember 2009. Utskrift av møtebok er også vedlagt her.

Fylkesmannens uttalelse under er stort sett identisk med det som var innstilt overfor FLS. Vi gjengir i hovedsak her bare selve vurderingen – og ikke hele saksinnstillingen med orientering om bakgrunn og utviklingen av omdisponering av dyrka jord de siste år – diagramframstilling.

I all hovedsak er det framlagte lovforslaget i samsvar med det som var landbruksdirektøren i Telemark sitt skriftlige innspill til jordverngruppa v/Jon Ola Syrstad den 11.09.2007 (sitat):

Vi tror at en ikke kommer utenom en tydelig lov om jordvern slik at jordvern får minst samme status som naturvernet og kulturminnevernet. Slik er det ikke i dag. En egen RPR for jordvern er vurdert tidligere – se for eksempel NIBR-rapport 2004:24. Konklusjonen her er sitert under:

"Konklusjonen er at en slik RPR vil ha begrenset nytte. Jordvernets problem er ikke at det mangler uttalte nasjonale målsetninger om hvordan denne ressursen skal forvaltes. Det er heller ikke mangel på institusjonelle forkjempere som vil følge opp de nasjonale målsetningene: Våre undersøkelser viser at fylkeslandbruksstyrenes innsigelsespraksis har bred støtte i andre organer. I konfliktsaker som bringes inn for Miljøverndepartementet viser det seg likevel at jordverninteressene taper. Andre og konkurrerende interesser prioriteres ofte. I en slik situasjon vil en ny RPR neppe sikre et bedre jordvern."

Vi tror denne konklusjonen er riktig i et langsiktig perspektiv. Det er registrert at innsigelser behandles litt varierende med skiftende ledelse i miljøverndepartementet. En lovregulering vil også motvirke slike tendenser. (sitat slutt)

Det er et faktum at jordvernet er blitt styrket verbalt i styringsdokumenter så å si gang etter gang, men likevel har det vist seg umulig å nå "halveringsmålet", og årlig omdisponert areal er fremdeles uakseptabelt høyt nasjonalt. Ikke minst har vi sett at store samferdselsprosjekter har presset seg fram over store og verdifulle jordbruksarealer. Med tydelige vernede områder må all langsiktig planlegging ta hensyn til dette helt fra starten av planleggingen – i det som i seinere tid er blitt kalt konseptvalgutredninger. Vi tror at det bare på denne måten – med lov hjemlet varig vern – kan demmes opp mot den alt for store omdisponeringen av verdifull jord.

Vi har ikke merknader til de vurderingskriteriene som skal legges til grunn for utvalg av areal som skal vernes – og heller ikke til den verneprosess som er beskrevet i forslaget.

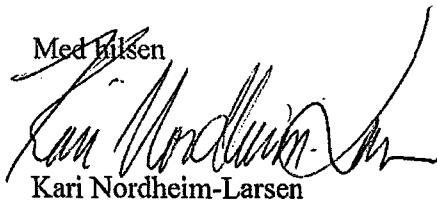
Vi mener videre avsnittet i høringsbrevet om *Forholdet til allerede gitt tillatelse og vedtatte arealplaner m.v.* er aktuelt og interessant. Vi har tidligere sett eksempler på at landbruksmyndighet/fylkeslandbruksstyret er blitt presset til å akseptere annen arealbruk enn jordbruk (LNF) i pressområder. Vi har i enkelte slike tilfeller sett at de samme arealene likevel ikke er blitt tatt i bruk til formålet – enten det er boligområder eller utvidelsesområder for eksisterende skoleområder – relativt lang tid etter godkjenning av kommuneplanens arealdel. I slike situasjoner har tiden vist at det likevel ikke var reelt grunnlag for det presset som var lagt på landbruksmyndighetene. Denne type arealer mener vi bør kunne komme inn i vurderingen med tanke på varig jordvern. For å tydeliggjøre dette ser vi for oss at det nok må til en presisering/klargjøring til forslaget § 13, fjerde ledd, bokstav b.

Vi vil også understreke presiseringen av at det må opprettholdes et sterkt jordvern også i områdene som blir liggende utenfor jordvernområdene.

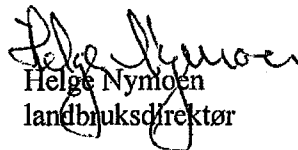
På denne bakgrunn vil Fylkesmannen i Telemark gi tilslutning til det framlagte lovforslaget.

Dette brevet – sammen med uttalelse fra fylkeslandbruksstyret – oversendes også elektronisk til oppgitt e-postadresse; postmottak@lmd.dep.no

Med hilsen

Kari Nordheim-Larsen

Helge Nymoen
landbruksdirektør

Vedlegg: Uttalelse ved fylkeslandbruksstyret i Telemark 16. desember 2009.

Kopi til:

Statens Landbruksforvaltning Postboks 8140 Dep 0033 OSLO

Fylkesmannen i
Telemark

Saksbehandler, innvalgstelefon og e-post
35 58 62 96
yva@fmte.no

Vår dato
17.12.2009
Deres dato

Vår referanse

Deres referanse

Sak nr.25/2009

Fylkeslandbruksstyret hadde møte på Langesund Bad, 16. desember 2009 og handsama sakene fra saklistenr. 18 til og med 25.

Av styremedlemmene møtte: Jan Gunnar Knutsen, Ellef Ellegård, Jon H. Mælandsmo, Britt G. Torbo, Jone Blikra og Steinar Syversen . Gry Anette Rekanes hadde meldt forfall. Som varamedlem møtte Lars Bjaadal.

Fylgjande tenestemenn møtte: Helge Nymoen, Ingvild Grov Korneliussen og Øystein Vatnar.

Jan Gunnar Knutsen

(sign.)

Jone Blikra

(sign.)

Jon H. Mælandsmo

(sign.)

Steinar Syversen

(sign.)

Ellef Ellegård

(sign.)

Britt G. Tobro

(sign.)

Lars Bjaadal

(sign.)

Rett utskrift:

Ingvild Grov Korneliussen
rådgiver

Utskrifta går til: 1. Landbruks- og matdepartementet, Postboks 8007 Dep, 0030 Oslo
2. Statens landbruksforvaltning, Postboks 8140 Dep, 0033 Oslo
3. Telemark fylkeskommune, Fylkeshuset, 3706 Skien

MØTEBOK

Fylkeslandbruksstyret i Telemark

Saksnr: 25/2009	Møte dato: 16.12.2009	Vår ref.: 2009/4584
Saksbeh.: Øystein Vatnar		Kom.ref.:
Avsender: LMD	Adr.: Pb 8007 Dep	Postnr: 0030 Oslo

Høring – forslag til vernehjemmel i jordloven

Vedlegg til saken:

1. Høringsbrev fra Landbruks- og matdepartementet (LMD); 11.09.2009
2. Rapport-nr 7/2009, Vernehjemmel i jordlova, fra Statens Landbruksforvaltning
3. Endringsforslag/forslag til lovtekst; Vedlegg 1.

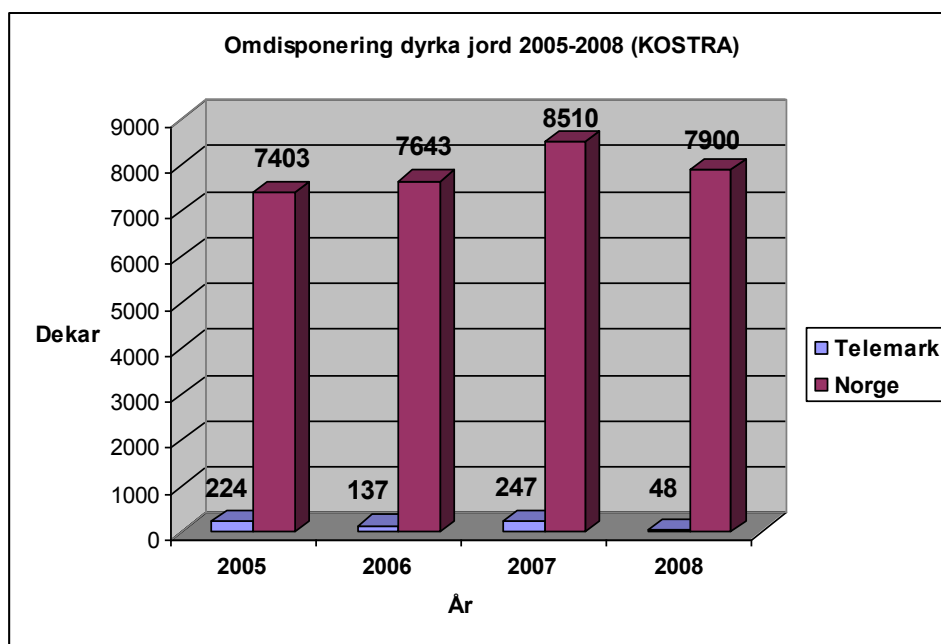
Saksdokumentene er oversendt medlemmene i fylkeslandbruksstyret på den tid (september) som høringssaken ble sendt fra LMD. Alt sammen ligger også tilgjengelig på LMD sine nettsider under "Høringer". Kopi av høringsbrev og endringsforslag/lovtekst er vedlagt her. Høringsfrist er 10. januar 2010.

Kort om bakgrunn og Statens landbruksforvaltnings forslag

Rapporten - "Klimaendring for jordvern" - fra ei jordverngruppe som avsluttet sitt arbeid for kort tid siden konkluderte med forslag om flere virkemidler for å styrke jordvernet reelt. I denne sammenheng ble det bl.a. pekt på et særskilt lovhjemlet vern for dyrka jord. Prinsipielt ble det trukket sammenligning til naturvern etter daværende naturvernlov. Vi kan også nevne at kulturminnevernet nok står relativt sterkt i forhold til jordvern nettopp fordi dette i lengre tid har vært lovmessig godt forankret – og dermed også godt forankret i folks generelle bevissthet.

En annen del av bakgrunnen for initiativet er halveringsmålet; målet om å halvere takten i omdisponering av dyrka jord i år 2010 i forhold til utgangspunktet som var et beregnet gjennomsnitt for noen år omkring århundreskiftet. Dette halveringsmålet er beregnet til 5700 dekar. Figuren under viser hvordan utviklingen har vært de siste åra - etter at vi fikk den årlige omdisponeringen innrapportert til Statistisk sentralbyrå (SSB) som en del av KOSTRA (Kommune Stat Rapportering).

Saksnr: 25 /2009	Vår ref: 2009/5307	Møte dato: 16.12.2009
------------------	--------------------	-----------------------

”Halveringsmålet” for 2010 er maksimum 5700 dekar omdisponert pr år.

Figuren over illustrerer samtidig godt at vårt fylke bidrar med relativt lave tall i denne sammenhengen. Like fullt gjelder halveringsmålet og et styrket jordvern også Telemark. Til begrepet ”halveringsmålet” bør det også kommenteres at dette bør ses på som et delmål. Selv halveringsmålet er alt for høyt på lang sikt når det virkelig minker på de beste jordbruksarealene rundt byene og befolkningskonsentrasjonene i landet vårt.

Det globale perspektivet for befolkningsutvikling kombinert med uoversiktlige men urovekkende klimaprognoser, som igjen kan få alvorlige konsekvenser for matproduksjon på store arealer, hører også med til bakgrunn for lovforslaget.

Hva innebærer lovforslaget?

I tillegg til det som kan leses ut av selve lovtekstforslaget innebærer SLF sitt forslag oppsummert:

- at Kongen får myndighet til å gi verdifulle jordressurser varig vern som jordvernområder. Dette innebærer at jordbruksdriften i jordvernområdet i hovedsak fortsetter som før
- at adgangen til å omdisponere og fradele dyrka jord på eiendommer i jordvernområder blir innskrenket. Det er foreslått endrede kriterier for dispensasjon (samt søknadsplikt også for omdisponering av dyrka jord til bl.a. driftsbygninger og gårds- og driftsveger)
- at myndigheten til å gi samtykke til omdisponering og deling i jordvernområdene plasseres hos Fylkesmannen. Statens landbruksforvaltning blir klagemyndighet
- at vernet skal gjelde verdifull dyrka jord. Arealenes kvalitet og egnethet i matproduksjon, særlig for matkorn, vil være et vesentlig kriterium, men også arealer til fôrproduksjon kan være aktuelle
- at arealene bør være av en viss størrelse og mest mulig sammenhengende

- at det settes i gang en prosess for å vurdere aktuelle jordvernområder i alle deler av landet når loven er trådt i kraft
- at verneprosesser deretter kan igangsettes for enkeltstående områder
- at Fylkesmannen fremmer forslag overfor SLF som deretter vurderer og avgjør hvilke konkrete områder som skal utredes for vern
- at det legges til rette for gode medvirkningsprosesser slik at grunneiere, planmyndigheter og andre får anledning til å uttale seg
- at de strengere bestemmelsene skal gjelde fra det tidspunkt SLF har fattet vedtak om oppstart av verneprosess

SLF legger til grunn at vedtak om jordvern er en rådighetsregulering som i utgangspunktet må tåles erstatningsfritt. Det blir videre understreket i utredningen at forslaget ikke endrer betydningen av å opprettholde et sterkt jordvern også i områder som ligger utenfor jordvernområdene.

Som en faktaopplysning i tillegg til dette er det riktig å minne om at planloven, som trådte i kraft sist sommer, har en bestemmelse (§ 11-18) som gir Kongen mulighet til å begrense adgangen til å endre deler av kommuneplanens arealdel: (sitat)

Når nasjonale eller viktige regionale eller kommunale hensyn tilsier det, kan Kongen bestemme at nærmere angitte deler av arealdelen ikke skal kunne endres eller oppheves innen en nærmere angitt tidsramme uten etter samtykke av departementet. Slikt vedtak må treffes innen tolv uker etter at departementet har mottatt planen.

Dette innebærer at det også i dag gis en mulighet for et langsiktig vern når nasjonale eller viktige regionale hensyn tilsier det. Jordvern vil naturlig komme inn i denne sammenhengen i forbindelse med kommuneplanprosess.

Vi ser det videre naturlig å peke på den nye Naturmangfoldsloven som ved sitt overordnede formål (§ 1) også slår fast at naturen skal tas vare på ”...slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel nå og i fremtiden...”. I dette overordnede formålet er det utvilsomt grunnleggende med en sikring av framtidig matproduksjon.

Lovforslagets ordlyd i nytt Kap. IV:

Kap. VI Vern av dyrka jord for jordbruksproduksjon

§ 13. Vedtak om oppretting av jordvernområde

Kongen kan vedta at område med verdfull dyrka jord skal vernast som jordvernområde.

Ved avgjerda om vern skal det mellom anna leggjast vekt på i kva grad areala er eigna til mat- eller fôrproduksjon, om areala har eller kan få noko å seie for nasjonal eller regional mat- eller fôrproduksjon, om areala er av ein viss storleik og ligg samla, og om areala ligg i eit område der det er eller kan ventast å verta utbyggingspress.

Omsynet til vern av dyrka jord skal vegast mot andre viktige samfunnsinteresser.

Vedtak om vern får ikkje verknad for

- a) tiltak der det allereie er gitt samtykke til omdisponering etter § 9,
- b) tiltak som krev løyve frå det offentlege etter anna lovverk, og slikt løyve er gitt, eller
- c) tiltak som ikkje krev samtykke etter § 9, som omdisponering av dyrka jord til

driftsbygning og våningshus, dersom tiltaket fysisk er sett i gong når vernevedtaket blir gjort

§ 14. Bruk av dyrka jord i jordvernområde

I jordvernområde må dyrka jord ikkje brukast til anna føremål enn jordbruksproduksjon. Forbodet gjeld i alle tilfelle kor jorda ikkje vert nytta som vekstmedium for planteproduksjon eller hagebruk.

Departementet kan gi fritaking frå forbodet i første ledd dersom tiltaket ikkje strir mot føremålet til vernevedtaket og har lite å seie for verneverdiane i jordvernområdet, eller dersom omsynet til tryggleik eller samfunnsinteresser av særleg stor vekt taler for det. § 9 tredje til femte ledd og § 12 tredje til sjette ledd gjeld tilsvarande.

§ 15. Handsaming av saker om jordvern

Når arbeidet med vern etter § 13 tek til, skal Kongen kunngjere eit påtenkt verneforslag i minst éi avis som er alminneleg lesen på staden. Kunngjeringa skal gjere greie for dei viktigaste følgjene av forslaget, jf. § 14. Grunneigarar og rettshavarar i det påtenkte jordvernområdet skal så langt råd er få skriftleg melding om forslaget, og få ein rimeleg frist til å gi merknadar før forslaget vert utforma.

Vedtak om vern av dyrka jord for jordbruksproduksjon vert fastsett som forskrift, jf. forvaltningsloven kapittel VII. Overfor grunneigarar og rettshavarar som verneforskrifta får følgjer for, gjeld også reglane om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Kongen kan i forskrift gi føresegner som utfyller sakshandsamingsreglane i paragrafen her og forvaltningsloven.

Vurdering og tilråding:

I all hovedsak er det framlagte lovforslaget i samsvar med det som var landbruksdirektøren i Telemark sitt skriftlege innspill til jordverngruppa v/Jon Ola Syrstad den 11.09.2007 (sitat):

Vi tror at en ikke kommer utenom **en tydelig lov om jordvern** slik at jordvern får minst samme status som naturvernet og kulturminnevernet. Slik er det ikke i dag. En egen RPR for jordvern er vurdert tidligere – se for eksempel NIBR-rapport 2004:24. Konklusjonen her er sitert under:

”Konklusjonen er at en slik RPR vil ha begrenset nytte. Jordvernets problem er ikke at det mangler uttalte nasjonale målsetninger om hvordan denne ressursen skal forvaltes. Det er heller ikke mangel på institusjonelle forkjempere som vil følge opp de nasjonale målsetningene: Våre undersøkelser viser at fylkeslandbruksstyrenes innsigelsespraksis har bred støtte i andre organer. I konfliktsaker som bringes inn for Miljøverndepartementet viser det seg likevel at jordverninteressene taper. Andre og konkurrerende interesser prioriteres ofte. I en slik situasjon vil en ny RPR neppe sikre et bedre jordvern.”

Vi tror denne konklusjonen er riktig i et langsiktig perspektiv. Det er registrert at innsigelser behandles litt varierende med skiftende ledelse i miljøverndepartementet. En lovregulering vil også motvirke slike tendenser. (sitat slutt)

Det er et faktum at jordvernet er blitt styrket verbalt i styringsdokumenter så å si gang etter gang, men likevel har det vist seg umulig å nå ”halveringsmålet”, og årlig omdisponert areal er fremdeles uakseptabelt høyt nasjonalt. Ikke minst har vi sett at store samferdselsprosjekter har presset seg fram over store og verdifulle jordbruksarealer. Med tydelige vernede områder må all langsiktig planlegging ta hensyn til dette helt fra starten av planleggingen – i det som i seinere tid er blitt kalt konseptvalgutredninger. Vi tror at det bare på denne måten – med lovhjemlet varig vern – kan demmes opp mot den alt for store omdisponeringen av verdifull jord.

Vi har ikke merknader til de vurderingskriteriene som skal legges til grunn for utvalg av areal som skal vernes – og heller ikke til den verneprosess som er beskrevet i forslaget.

Høringsbrevet reiser spørsmål ved begrepet ”jordbruksproduksjon” i forhold til jordlovens gjeldende omdisponeringsbestemmelse - § 9. Vi har nylig sendt kopi av en utfordring (i form av brev – 19.11.2009 – med spørsmål fra enkeltpersoner i Porsgrunn/Vallermysene) til klargjøring av hvordan vi bør forholde oss til plenproduksjon på betydelige jordbruksarealer. Hvordan påvirker slik produksjon matjordlaget på noe sikt? Og hva med det prinsipielle i å bruke noe av de beste jordbruksarealene til plenproduksjon? Disse utfordrende spørsmåla er videresendt til SLF og LMD i og med at de berører spørsmål som ikke bare har lokal interesse. Vi mener det bør vurderes om bruk av jordbruksareal til andre formål enn mat- og/eller forproduksjon bør utløse en søknad om omdisponering etter jordloven § 9. Da vil jordlovmyndighet kunne ta konkret stilling til enkeltsøknader og eventuelt sette visse vilkår som er i tråd med jordlovens formål.

Vi mener videre avsnittet i høringsbrevet om *Forholdet til allerede gitt tillatelse og vedtatte arealplaner m.v.* er aktuelt og interessant. Vi har tidligere sett eksempler på at landbruksmyndighet/fylkeslandbruksstyret er blitt presset til å akseptere annen arealbruk enn jordbruk (LNF) i pressområder. Vi har i enkelte slike tilfeller sett at de samme arealene likevel ikke er blitt tatt i bruk til formålet – enten det er boligområder eller utvidelsesområder for eksisterende skoleområder – relativt lang tid etter godkjenning av kommuneplanens arealdel. I slike situasjoner har tiden vist at det likevel ikke var reelt grunnlag for det presset som var lagt på landbruksmyndighetene. Denne type arealer mener vi bør kunne komme inn i vurderingen med tanke på varig jordvern. For å tydeliggjøre dette ser vi for oss at det nok må til en presisering/klargjøring til forslaget § 13, fjerde ledd, bokstav b.

Vi vil også understreke presiseringen av at det må opprettholdes et sterkt jordvern også i områdene som blir liggende utenfor jordvernområdene.

På denne bakgrunn vil fylkesmannen v/landbruksdirektøren legge fram slikt

FORSLAG TIL UTTALELSE VED FYLKESLANDBRUKSSTYRET:

Fylkeslandbruksstyret gir sin tilslutning til forslag til vernehjemmel i jordloven - med de merknader og presiseringer som går fram av landbruksdirektørens vurderinger over.

UTTALELSE/VEDTAK: ENSTEMMIG VEDTATT

Kopi av møtebok sendt:

- Landbruks- og matdepartementet, Postboks 8007 Dep, 0030 Oslo
- Statens landbruksforvaltning, Postboks 8140 Dep, 0033 Oslo
- Telemark fylkeskommune, Fylkeshuset, 3706 Skien

Dato:..... Sign.: